

Covenant & Conversation

FAMILY
EDITION

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

VAYIKRA • ויקרא

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN (ל"צ) YAZI VE ÖĞRETİLERİNDEN

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle.
"R. Chaim Schimmel'in Tora'sunu, onunla ilk karşılaşım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçekle değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift." - Rabi Sacks

Günahın Farklı Boyutları

Özet

Vayikra peraşası, uzunca bir kısmı, *Hatat* yani günah *korbanına* adamaktadır. Bu *korban*, belli bir kategorideki günahlardan birini işlemiş olan farklı kişiler, örneğin Koen Gadol, başka liderler ve çeşitli toplum mensupları için değişkenlik gösterir.

Bu bölüm, modern kulaklara bütünüyle tuhaf gelebilir. Bunun sebebi yalnızca *korbanların*, II. Bet Amikdaş'ın yıkılışından bu yana neredeyse iki bin yıldır yapılmıyor olması değil, aynı zamanda Tora'da ele alındıkları şekliyle günah ve kefaret kavramlarının ta kendilerini anlamının da bizim için zor olmasıdır.

Dikkate değer ilginç noktalardan biri, kefaret amacıyla *korban* getirmeyi gerektiren günahların, bilinçli değil, *beşogeg*, yani yanlışlıkla işlenmiş günahlar olmasıdır. Kişi günahı, ya kanunu ya da ilgili bir konuyu unuttuğu için işlemiştir.

Bizler genellikle, gerçek bir günahın, belki nefsimize teslim olarak veya belki de bir anlık bir isyan duygusuyla, *kasıtlı* olarak yaptığımız bir şey olduğunu düşünürüz. Ancak gerçekte, böyle bir günah için bir *korbanla* kefaret elde etmek hiçbir şekilde mümkün değildir. Bu türden bilinçli, kasıtlı, niyetlenerek işlenmiş bir günah için yeterli yegâne ahlaki cevap, *teşuvadır*; yani tövbe. Öyleyse günah *korbanını* nasıl anlamlandırmamız gerekmektedir?

Cevap şöyledir: **Tanrı'ya karşı kabahatlerimizde üç boyut vardır.** İlki, suçluluk ve utanç duygusudur. Bilerek ve kasten günah işlediğimiz zaman, içimizde yanlış yaptığımızı biliriz. Vicdanımız - yani Tanrı'nın insan kalbindeki sesi - bize yanlış yaptığımızı söyler.

İkinci boyut, suçluluk ve sorumluluktan bağımsız olarak, eğer bir günah işlediysek, nesnel anlamda bir sınırı ihlal etmiş olmamızdır. Günah için kullanılan *het* sözcüğü aslında hedefi kaçırmak, sapmak, doğru yoldan ayrılmak demektir. Dünyanın ahlaki dengesini bir şekilde bozan bir eylemde bulunmuşuzdur. Gündelik yaşamdan bir örnek vermek gerekirse; arabanızın hız göstergesinin bozuk

olduğunu farz edin. Saatte 40 mil hız limitinin olduğu bir yolda saatte 50 mil hızla araba kullanırken yakalandınız. Sizi durduran polis memuruna, bilmediğinizi söylediniz. Hız göstergeniz yalnızca saatte 30 mil gösteriyordu. Memur size sempati duyabilir, ama hâlâ kanunu ihlal etmişsinizdir ve hâlâ cezayı ödememiz gerekecektir.

İşte günah *korbanı* budur. Rabi Şimşon Refael Hirsch'e göre bu, dikkatsizliğin cezasıdır. *Sefer A-Hinuh'*a göre bu, eğitsel ve tedbir amaçlı bir önlemdir. **Yahudilikte eylemler, zihnimizi eğitmenin yoludur. Bir korban gerçekleştirmek suretiyle bedeli ödemek zorunda kalmış olduğunuz gerçeği, sizi gelecekte daha dikkatli olmaya sevk edecektir.**

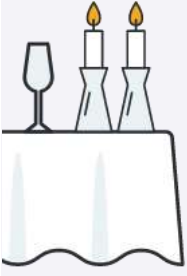
Bu da bizi günahın üçüncü boyutuna getirmektedir: günah insanı kirletir. Karakterinin üzerinde bir leke bırakır. Günah *korbanı* suçlulukla değil, ihlalin diğer boyutlarıyla ilgilidir.

Batı uygarlığının tuhaf niteliklerinden biri, ahlak ve maneviyatı, neredeyse münhasıran akıl ve güdüleriyle alakalı şeyler olarak görüyor olmamızdır. **Ancak doğrusu şudur ki, eylemlerimiz dünyada izler bırakır ve kasıtsız işlenmiş günahlar bile bize, kendimizi kirlenmiş hissettirebilir.**

Günah *korbanı* kanunu bize, kasıtsız davranmış olsak bile başkalarına zarar verebileceğimizi ve bunun psikolojik sonuçları olabileceğini hatırlatır. İşleri düzeltmenin en iyi yolu bir fedakârlıkta bulunmaktır; bize bir şeye mal olan bir şey yapmaktır.

Antik dönemlerde bu, Bet Amikdaş'taki *mizbeahın* (sunak) üzerinde sunulan bir *korban* şeklindeydi. Günümüzde bunu yapmanın en iyi yolu *tsedaka* için para vermek veya başkalarına iyilikle (*hesed*) davranmaktır.

Tsedaka ve hesed, korbanın yerini alır ve eski zamanlardaki günah korbanı gibi, dünyada ve

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları

1. Mişkan ve *korban*ların yokluğunda, kasıtsız kabahatlerimiz için bir 'fedakârlık' yapmanın çağdaş denklere nelerdir?
2. Yapılan yanlışlar için ödenen bedeller, hayatlarımızda ve cemaatlerimizde hangi yollarla bizleri eğitir ve gelecekteki hataları önler?
3. Tanah'ta insanların *korban* getirdikleri başka zamanları düşünün. Bu kişiler A-Şem'e ne tür duygularını iletmeye çalışıyorlardı?

Kısaca Peraşa

Tanrı Moşe'yi *Oel Moed*'in (Mişkan) içinden çağırarak ona, Mişkan'da sunulacak olan *korban*lar hakkındaki talimatları iletir. Bu *korban*lardan biri, tamamen Tanrı'ya adanan bir eylem olarak *Mizbeah*'ın üzerindeki ateşte yakılarak bütünüyle Göklere yükseldiği için "Ola - Yükselen" adı verilen *korbandır*.

Bir diğer *korban*, kaliteli un, zeytinyağı ve tütsüde kullanılan günlük adlı madde ile yapılan *Minha* *korbanıdır*. Diğer bir *korban*, *Korban Şelamim*, paylaşılan bir *korbandır*. Bir kısmı *Mizbeah* üzerinde yakılır, bir kısmı Koenlere verilir ve geri kalanı da *korbanı* getiren kişi tarafından yenir.

Korbanlar listesinde yer alan bir başka *korban* türü de, kasıtsız işlenmiş günahların kefareti için getirilen *Korban Hatat*'tır. Her *Korban Hatat*, ihlalde bulunmuş olan kişinin toplum içindeki rolüne göre - Koen Gadol, tüm cemaat, bir lider, sıradan bir birey - değişiklik gösterir.

Son olarak *Korban Aşam*, belli başlı kabahatlerin kefareti için getirilir. Bunların içinde, kutsiyete adanmış malların yetkisiz olarak kullanımı, Tanrısal bir emrin potansiyel olarak ihlal edilmiş olup olmadığı konusundaki belirsizlik ve başka bir insanı yemin etmek suretiyle aldatmak vardır ki bu da Tanrı'ya karşı bir ihanet olarak kabul edilir.

Peraşadan Simalar

Korban Ola: Duman içinde yükselen bir *korbanım* ben, İlahi bir işaret olarak; hiçbir söz etmeden.

Korban Minha: En kaliteli tahıldan oluşuyorum, zeytinyağına bulanıyorum, kutsalım ben.

Korban Aşam: Suçluluğun ağır yükünü temsil ediyorum, yolu temizlemek için kutsal bir araç olarak.

Korban Hatat: Günah da işlediysen, hata sonucuydu. O yüzden bu *korbanı* getir - onaralım kırdıklarımızı.

Peraşadan Felsefe

Rabi Sacks Tora'nın hatırı sayılır bir bölümünün, günah *korbanının* farklı tiplerine adanmış olduğuna işaret etmektedir. Ama doğrusu ilginç olan nokta, günah *korbanlarının* büyük kısmının, "günahkârın", yanlışlıkla günah işlediği zamanlarda getiriliyor olmasıdır. Kazara işlenen günahlara yapılan bu vurgu, insan doğası ve Tora'daki etik konusu hakkında derinlemesine bir anlayış sunmaktadır. İnsanların hataya açık olduklarını, birçok kez kötülükten değil, dikkatsizlik veya bilgisizlikten dolayı yanlış yaptıklarını kabul etmektedir.

Bu gibi hatalar için bir günah *korbanına* gerek olması, yanlış davranma niyeti olmasa bile sorumluluğun ve kişisel gelişimin peşinde olmanın önemine ışık tutmaktadır. Bize, niyetler ne olursa olsun, yapılan eylemlerin sonuçları olduğunu ve hatalarımızı düzeltmenin, manevi ve toplumsal yaşam için kritik öneme sahip olduğunu öğretmektedir. Kasıtsız günahlar için kefarete gereğine bu şekilde odaklanılıyor olması, hareket ve davranışlarımız hakkında sürekli olarak bir değerlendirme yapma, hatalarımızdan ders çıkarma ve hayatı yaşamanın daha bilinçli ve daha niyetli bir yolu için çabalayarak, kökleri anlayış, bağışlama ve gelişimde bulunan bir toplum oluşturma sorumluluğumuza yönelik bir hatırlatıcı görevi görmektedir.

Peraşayla Oyun

Haydi "Verme *Korbanı*" oynayalım. Bir daire halinde oturun veya ayakta durun. Oyun, oyunculardan birinin, sağ tarafındaki oyuncuya bir iltifatta bulunmak, teşvik sözleri söylemek veya kucaklama veya el sıkışma gibi bir nezaket eyleminde bulunmak gibi küçük, simgesel bir verme eyleminde bulunmasıyla başlayacak. Bunun muhatabı olan oyuncu da bu kez kendi sağındaki kişiye dönerek farklı bir vericilik ve nezaket eyleminde bulunacak. Herkes bir şey vermiş ve herkes bir şey almış olana kadar daire içinde sırayla devam edin. En son oyunca kendi verme eylemini ilk oyuncuya yaparak daireyi tamamlayacak.

Peraşadan Bilmece

S. Tora'nın en tuzlu pasuğu nedir?

Cevap için aşağıya bakın.

Peraşadan Pratiğe

Korbanot getirme *mitsvasının* Vayikra *peraşası* içinde pratik bir *mitsva* olduğu gayet açıktır. Ancak Bet Amikdaş'ın yokluğunda fiziksel *korbanlar* getirme olanağımız olmadığı için, Rabi Sacks bunun yerine yapabileceğimiz en iyi şeyi önermektedir: *Tsedaka*. Onun da yazdığı gibi, "Günümüzde bunu yapmanın en iyi yolu *tsedaka* için para vermek veya başkalarına iyilikle (*hesed*) davranmaktır.

Bu kulağa kolay gelebilir. Bozuk para cüzdanınızı boşaltın ve bakkal tezgâhındaki *tsedaka* kutusuna birkaç bozuk para atın ve bu kadar. Ama gelin kendimizi biraz daha fedakârlığa sevk edelim. *Hatat* (günah) *korbanı*, yanlışlıkla, niyetlenmeden, kasıtsız olarak yapmış olduğumuz bir kabahatin onarımıdır. *Korban Hatat* getirmek pahalı bir meseleydi. Benzer şekilde günümüzde bizim *tsedaka* ve *hesedimizin* de, rahatlık alanımızın biraz ötesine geçmesi doğru olacaktır.

Etrafınızdaki insanların nelere ihtiyacı olduğunu düşünün. Belki *tsedaka* vermek bazılarında en çok yardım edecek hareket olacaktır. Ama bazılarının farklı ihtiyaçları olabilir. Belki yalnız veya yaşlı bir komşunuzu arada bir yoklamak, yeni bebeği olmuş bir aileye veya hastalıktan kalmakta olan bir cemaat mensubuna bir öğün yemek getirmek de düşünülebilir. Kendinizden bir şeyleri başka birine başka hangi yollarla sunabileceğinizi düşünün.

Bu gibi davranışlarda bulunduğumuzda yalnızca bir *mitsvayı* yerine getirmekle kalmayız, aynı zamanda cemaatlerimiz içinde daha sağlam, daha enerjik, daha şefkatli bir doku oluşturur, *Korban Hata*'ın ruhunu, son derece kişisel ve etkili bir yolla vücuda getiririz.

Peraşa Anlatısı

“Üzgünüm” Tabağı

Her hafta, Rachel Farber, şehrindeki halkevine yaptığı ziyaretlerini dört gözle beklerdi. Sınıf olarak orada, ihtiyaç sahipleri için yiyecek paketleri hazırlıyorlar, küçük çocuklar için oyunlar planlıyorlar ve diğer özel toplumsal etkinliklere katılıyorlardı.

Bir gün Rachel, en sevdiği öğretmeni Amora Goldstein'in, Yeruşalayim'deki, sofraları için biraz daha fazla yiyeceğe ihtiyaç duyan aileler için para toplamak amacıyla halk evinde özel bir *tsedaka* müzayedesini düzenlediğini öğrendi. Yardım etme hevesiyle, Rachel erkenden geldi ve doğrudan işe koyularak sergi masasını müzayedede satılacak eşyalarla düzenlemeye başladı. Bu eşyalar arasında başka cemaat üyelerinin başışlamış olduğu benzersiz, zarif parçalar vardı.

Ama, yoo hayır! Her şeyi düzenlemeye yardım etmekten duyduğu heyecanla, Rachel masanın yanından hızla geçerken kazayla ona çarptı ve desenleri elle boyanmış seramik bir tabağın düşüp kırılmasına yol açtı. Bu tabak, müzayedenin en değerli parçalarından biriydi.

Tabak tuz buz olduğu anda Rachel'in ruhu da milyonlarca parçaya bölünmüştü. Gözleri yaşlarla doldu ve kalbini hatası nedeniyle bir pişmanlık duygusu kapladı.

Amora Goldstein'in hüsrânını görünce Rachel derhal bu hatası nedeniyle özür diledi ve bunu düzeltmeğe dair söz verdi. Ama ne yapabiliirdi ki? “Aha!” diye düşündü Rachel. “Yeni bir tabak yapabilirim...”

Okuldan sonra Rachel, elinde bulunan az miktardaki parayla alışverişe çıktı, büyük beyaz bir tabakla çeşitli boyalar satın aldı. Sonra da işe koyuldu.

Müzayede saati geldiğinde Rachel yeni el yapımı “üzgünüm” tabağını cemaate sundu. Herkes Rachel'in özel armağanını görmekten dolayı çok mutlu olmuştu. Bu tabağın, sıkıntılı bir durumu düzeltmek için Rachel'in yüreğinden gelerek yapıldığını biliyorlardı.

Tabii ki Rachel'in tabağı en yüksek fiyata satıldı - Amora Goldstein ile Rachel, ihtiyaç sahipleri için beklenenden çok daha fazla para toplayabilmiş olmanın haklı gururunu yaşıyorlardı.

Peraşadan Düşünceler

Siz Ne Yapardınız?

Eğer tanıdığınız biri sizin için hayati değere sahip bir Şeye kazara zarar verseydi ne yapardınız? Bu kişinin, bir yandan özür dilerken diğer yandan kendi saygınlığını koruyabilmek için aradaki dengeyi nasıl tutturmasını beklerdiniz?

Peraşadan Bilmece

Bu haftaki cevap

C. Vayikra 2:13 *melah* (tuz) sözcüğüyle bağlantılı dört sözcük içermektedir ki bu da onu 'en tuzlu' pasuk yapmaktadır.

David Woolf'un Torah IQ adlı çalıŐmasından uyarlanmıŐtır. Tora hakkında 1500 bilmece içeren bu çalıŐma Amazon'dan temin edilebilir.